

"Ons leger? Kunstmatig en veel te snel opgeblazen"

1939. Koning Leopold III schouwt de troepen, naar aanleiding van de mobilisatie.

Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis.

Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis.

Mei 1940. Acht maanden zijn er verlopen sinds het uitbreken van de oorlog. Acht maanden dat ons land een immens gemobiliseerd leger op de been houdt. Acht maanden waarin hard gewerkt is aan de uitbouw van onze defensie. Alles bij elkaar genomen, ziet het plaatje er niet slecht uit. In elk geval veel beter dan in 1914.

*TEKST: ERWIN VERHOEVEN
FOTOREDACTIE: BART LEYE*

Aan de grens houden elite-eenheden - gemotoriseerde cavalerie, Wielrijders, Ardeense Jagers - dag en nacht de wacht. Bij een aanval moeten ze vertragende vernielingsopdrachten uitvoeren en de hoofdmacht van het leger vervoegen. Die hoofdmacht ligt achter het defensief goed uitgebouwde Albertkanaal, in de zwaar bewapende Vesting Luik - zeven gemoderniseerde forten en

vier gloednieuwe, waaronder dat van Eben-Emael - en langs de Maas tot de Vesting Namen. Dit is de zogenaamde Dekkingstelling. Omdat men weet dat het Belgisch leger daar niet alleen zal kunnen standhouden, zal de echte slag geleverd worden op de Weerstandsstelling tussen Antwerpen-Namen, samen met Fransen en Britten. Er is in het grootste geheim al overeengekomen wie daar welke sector zal bezetten.

Niet echt mobiel

Het in volle strijd terugplooiën van het Belgisch leger op die zogenaamde KW-lijn (afkorting van Koningshooikt-Waver) baart de legertop wel zorgen. België heeft een erg groot, maar weinig mobiel leger op de been gebracht. En stafchef Oscar Michiels weet dat marcheren niet het sterkste punt is van onze soldaten. Daar is tijdens de mobilisatie ook weinig aan gedaan, omdat het als 'soldaatje pesten' werd ervaren. Er is dus halverwege nog een tussenstelling uitgebouwd op de Gete, een riviertje dat even boven Halen in de Demer uitmondt.

Hoewel ze niet overal even goed is afgewerkt, mag gerust gezegd dat de KW-lijn zeer degelijk is. Voldoende uitgebouwd in de diepte en alleen al tussen Antwerpen en Waver voorzien van 25 versterkingswerken type 'schans', plus 350 bunkers die bestand zijn tegen projectielen van 150 millimeter. Verder zijn er overal hindernissen gemaakt van prikkeldraad, spoorstaven en betonnen viervlakken. En er is de zogenaamde 'IJzeren Muur', al kan die over 20 kilometer niet vastgehecht worden, omdat door herhaalde wijzigingen van het KW-tracé de betonnen palen nog niet in de grond zijn geheid.

'Tankjes'

De uitrusting van onze soldaten is nogal verscheiden.

Die van de zes actieve infanteriedivisies en de zes eenheden van de eerste reserve hebben weliswaar een modern en uitstekend Mausegeweer, maar de lichte handmitraillette is zo goed als onbekend. Verder heeft elke divisie 48 kanonnen van 75 en 105 millimeter, de nodige machinegeweren (468), mortieren (36) en 60 stuks van het uitstekende Belgische 47 millimeter antitankkanon. 'Helaas' zullen onze soldaten slechts op 11 en 13 mei - en dan nog maar in beperkte sectoren van het front - Duitse tanks te zien krijgen. Twaalf van die 47 millimeter-stukken zijn op een halfopen gepantserde rupswagen gemonteerd, de zogenaamde T13. In heel het leger zijn er zo'n 200 van die 'tankjes'.

De zes infanteriedivisies van de tweede reserve, uitsluitend samengesteld uit de oudste opgeroepen soldaten, moeten het met veel minder stellen. Geen antitankwapen, geen mortieren, slechts wat povere artillerie en voor elke soldaat een oud Mausegeweer (bouwjaar 1889) dat doorgaans compleet versleten is door gebruik in de... Eerste Wereldoorlog.

De twee cavaleriedivisies zijn dan weer volledig gemotoriseerd en zeer goed uitgerust; ze beschikken samen over 38 tanks, dertig van het type T15 en acht Renaults. De uitrusting van de eerste divisie Ardeense Jagers is vergelijkbaar met die van de cavalerie, de tweede is nog niet volledig gemotoriseerd.

De luchtafweer beschikt over 456 stukken geschut van Britse makelij. Dat is te weinig. Het 'Vliegwezen' is een drama. Veel van de 184 vliegtuigen zijn verouderd en dus veel te traag. De logistiek stelt ook problemen. Het gros van onze

wapenfabrieken ligt in de buurt van Luik.

Niet blind

Voor een klein land als België is de geleverde defensieinspanning in elk geval enorm. Sinds 1937 is 12% van de uitgaven naar landsverdediging gegaan. De mobilisatie doet een beroep op 16% van de actieve bevolking. Aan de top van het leger heerst dan ook een zeker vertrouwen in de toekomst. In vergelijking met 1914 beschikken onze generaals over 'un bel outil'. Ze weten bovendien dat ze deze keer wel op de steun van de geallieerden kunnen rekenen. Fransen en Britten zijn zinnens hun beste strijdkrachten op het Belgische slagveld in te zetten.

Natuurlijk zijn onze generaals niet blind voor de gebreken. Er is in 1936 bij de uitwerking van de onafhankelijkheidspolitiek gekozen om een 'massa-leger' op de been te brengen. Het gewicht van het getal moest een potentiële agressor afschrikken. Niet dat men dacht de strijd ooit alleen te kunnen winnen. Maar opgeteld bij de kracht van de legers die ons te hulp zouden schieten, moesten onze divisies de balans in het voordeel van die partij doen omslaan. In 1940 is dat puur rekenkundig ook het geval. Toch schrikt dit Hitler niet af. Gevolg van die initiële keuze is wel dat ons land met een 'te groot' leger aan de oorlog begint. Stafchef Oscar Michiels beseft dat. "Kunstmatig en veel te snel opgeblazen", is zijn oordeel. De facto beschikken we in 1940 slechts over een kader, wapens en materieel om de helft van onze soldaten keurig uit te rusten en te leiden.

Schizofrenie

Tenslotte schuilt er een zekere schizofrenie in de wijze waarop onze troepen staan opgesteld. Twaalf van de 22 divisies staan op de lijn Antwerpen-Luik. Dat is eigenlijk te veel voor een 'dekkingslijn', die in principe maar moet toelaten de eenheden dieper

in het binnenland tijdig en goed te organiseren alvorens het echte gevecht aan te gaan. Het is ook te weinig voor een 'stop- of weerstandslijn', die de vijand moet vastzetten. In de Belgische plannen is het Albertkanaal een beetje van beide. Dit heeft te maken met het feit dat generaal Van Overstraeten tot het laatste moment blijft hopen dat Fransen en Britten ons daar uiteindelijk toch zullen komen bijstaan en dat de Duitsers deze keer niet verder zullen geraken dan Luik.

Het zal heel anders lopen.

Enorme defensie-inspanningen stellen Belgische stafchef niet gerust

In 1940 beschikken we over een kader, wapens en materieel om de helft van de soldaten keurig uit te rusten en te leiden

De keuze in 1936 voor een 'massa'-leger was bedoeld om een potentiële agressor af

te schrikken